

תשע"ה - WhatsApp - Eikev

(1) חסד שלמעלה נמשך גבורה ויראה למטה

במרכבה העליונה שראה יחזקאל כתיב 'פני אריה אל הימין', וקאי על 'קו הימין' של הספירות העליונות, שעיקרו בחינת החסד והאהבה של הקב"ה, ואילו במקום אחר כתיב 'אריה ישאג מי לא יראה', הרי שמייחס בחינת האריה לענין היראה והגבורה, שהוא ב'קו השמאל', והדבר תמוה: באיזו מדריגה היא בחינת האריה - חסד וימין או גבורה ושמאל? אך הענין: חסד ענינו השפעה, ולמעלה אצל הקב"ה, להיותו בלי גבול, הנה גם ההשפעה ממנו היא בלתי מוגבלת. ובהמשכת שפע עצום זה למטה, תפול על הנבראים התחתונים המוגבלים יראה ופחד, כי גילוי זה הוא למעלה באין ערוך מיכולת הקליטה של הנבראים, ובמילא כשנמשך בהם פועל אצלם רגש של יראה ופחד גדול מאד. נמצא, שמבחינת ה'אריה' והחסד שלמעלה, נפעל ענין היראה (גבורה) למטה. וזהו 'אריה ישאג מי לא יראה', שהאריה עצמו הוא בבחינת הימין והחסד, אך, מ'שאגת' האריה - היינו המשכתו למטה - נפעל ענין היראה, מחמת גודל ועוצם הגילוי.

(ע"פ לקו"ת פ' עקב ד"ה ויאכילך את המן)

(2) - תשוקת האדם לה' בדוגמת תשוקת ה'אור התחתון' להכלל בה'אור העליון' -

על הפסוק (תהלים פג, ב) 'אלקים על דמי לך' (-לא יהיה לך שתיקה. מצו"ד) מובא בזוהר (ראה היכלות פקודי רנו, ב): 'נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך' (-האור התחתון קורא תמיד אל האור העליון ואינו נח), ופירוש הדבר ע"פ חסידות:

'האור התחתון' מתייחס לאורו יתברך הנקרא 'ממלא כל עלמין' שהוא האור המצומצם והמוגבל הנמשך מאתו יתברך ומתלבש ('ממלא') בעולמות לפי ערכם ותכונתם להחיותם ולקיימם;

ואילו 'האור העליון' מתייחס לאורו יתברך הנקרא 'סובב כל עלמין' שהוא האור הבלתי מוגבל שלמעלה מהתלבשות פנימית ובהתגלות בעולמות ('סובב').

והנה, 'האור התחתון' שהוא הארה זיו בלבד ביחס להאור הבלתי גבול הנ"ל, הוא 'קורא', כביכול, לאור העליון הבלתי גבול בהשתוקקות גדולה כדי להכלל ולהבטל בו, כי הוא מקורו ושרשו של אור המוגבל, "כמשל מי שהוא רחוק מבית אביו ומתאוה ומשתוקק לראות פניו" (לקו"ת ואתחנן ז, ד).

וכך אדם המתבונן ומעמיק דעתו ב'אור התחתון' המשתוקק לעלות וליכלל ב'אור העליון', יתעורר גם הוא באותה התשוקה לעלות ולהכלל בה'.

(ע"פ לקו"ת פ' עקב ד"ה ויאכילך את המן)

(3) רחמנותו ית' נק' 'רחמים רבים', 'רבים' דייקא:

ידוע שמדת הרחמים של הקב"ה היא 'רחמים רבים', 'רבים' דייקא, והביאור הפנימי בכך: "כמו למשל מלך בשר ודם, שמפני גבוהותו והתנשאותו על כל השרים והעמים [לכן] יש בו מדת רחמנות יותר, שמרחם על כולם, שמפני שכולם הם שפלים וגרועים ממנו, לכן הרחמנות גדולה מאד בעיניו על גודל ועוצם שפלותם" (לקו"ת עקב ד"ה ויאכילך), היינו, שדוקא מצד ענין הרוממות נובע ונמשך ענין הרחמנות. וכך הוא למעלה אצל אוא"ס ב"ה, שהיות ש'כולא קמיה כלא חשיב', שהוא נעלה באין ערוך מכל הנבראים, מהכי עליונים ועד להכי תחתונים, לכך כולם שווים אצלו שכולם אינם תופסים מקום כלל לגביו. "ולכן הרחמנות גדולה מאד עליהם, איך שהם שפלים וגרועים בתכלית השפלות נגדו ית'" (לקו"ת שם). וזהו שמדת הרחמים של הקב"ה עצמו דוקא נק' 'רחמים רבים', כי (א) רחמנותו מתפשטת על כל הנבראים כולם בשווה ו(ב) הרחמנות גדולה ביותר, שהרי הבריאה כל כך לא חשובה לפניו עד שאין לה חשיבות כלל, והרי אין רחמנות גדולה מזו!

(ע"פ לקו"ת פ' עקב ד"ה ויאכילך את המן)

(4) - עבודת נשמות ישראל גורמת שהקב"ה ימשיך לברוא את העולם -

הקב"ה עצמו הוא למעלה באין ערוך מכל גדר הבריאה, שהוא יתברך בלי גבול, וכל העולמות המה מוגבלים, ולכך, אין זה לפי 'כבודו' של הקב"ה, כביכול, לרדת ולהתעסק' עם מעשה הבריאה, כמאמר הזוהר: 'לאו אורחא דמלכא לאשתעי במילי דהדיוטא' - אין זה מדרך המלך לדבר דברים 'הדיוטיים', היינו שפלים ופחותי ערך.

כך למעלה, אין זה מדרך מלך מלכי המלכים הקב"ה לדבר את ה'עשרה מאמרות' ('מילי דהדיוטא') ולברוא את העולם, שזוהי ירידה עצומה עבורו.

והנה, בתחילת הבריאה ירידה זו נעשית מצד 'כי חפץ חסד הוא', מצד חסדו של הקב"ה, אך מאז ואילך 'באתערותא דלתתא תליא מילתא' - הדבר תלוי בהתעוררות ועבודת בני ישראל מלמטה, שיש צורך בדבר שיגרום לה' שירצה בירידה זו.

וזוהו ענין עבודת ה' של בני, שכתוצאה מכך הקב"ה 'מתעורר', כביכול, ברצון להמשיך לברוא את העולמות. והעבודה הפרטית הגורמת לכך: עבודת המסירות נפש ברוחניות, היינו למסור את כל רצונו אליו ית', מלמטה למעלה, שלא יהי' לו רצון אישי כלל חוץ מהרצון העליון.

(ע"פ לקו"ת פ' עקב ד"ה חיבור ברית ותורה לברכת המזון)

(5) קוונה הכל - קניינו של הקב"ה בנשמות ישראל

אומרים בתפלה שהקב"ה 'קונה הכל', ולפי פשוטו הכוונה היא שבורא את הכל, ובכך הרי כל הבריאה כאילו 'קנייה' לו. אולם, אם כן, יש להבין מדוע נקט לשון 'קנין' ולא לשון 'בריאה' וכד' שהוא לשון רגיל יותר? והביאור בזה: קנין בפשטות נעשה ע"י שני דברים - (א) משיכה והגבהה מרשות חבירו לרשות עצמו, ו(ב) שנותן כסף מידו ליד חבירו. וכך גם למעלה שכאמור הקב"ה 'קונה הכל': משיכת והגבהה החפץ מ'רשות' ל'רשות' היא כשהאדם מתעורר (ע"י התבוננותו במקור נפשו, ואיך ירדה כל כך למטה, עד מואס בחיי גופו) למסור את נפשו אליו ית', שנפשו היא החפץ, והיא 'נמשכת' לה' מ'רשות הרבים' - עולם הזה שבהרגשתו הוא נפרד מאלקות ומאחדותו ית', ל'רשות היחיד' - הקב"ה עצמו שהוא 'יחידו של עולם' [ובאמת זוהי משיכת ה'קונה' - הקב"ה, אף שנראה שהאדם פועל משיכה והגבהה זו, כי התעוררות האדם מלמטה באה ע"י התעוררות ונתינת כח מיוחדת מלמעלה, כידוע, ולכך 'משיכה' זו נקראת על שם הקונה - זה הקב"ה]. וענין 'נתינת הכסף' הוא: שע"י התעוררות ומשיכה זו מלמטה למעלה, נעשית התעוררות והמשכה מלמעלה למטה, והקב"ה נותן 'כסף' לאדם, 'כסף' מלשון 'נכסף' נכספת' - לשון כיסופין ואהבה, היינו שמשפיע לו אהבה רבה מלמעלה.

(ע"פ לקו"ת פ' עקב ד"ה ולהבין שרש טעם קישור וחיבור)

(6) - המצוות הן כלים 'רחבים' להתגלות אור אין סוף ב"ה הבל' גבול -

על המצוות כתיב (תהלים קיט, צו) 'רחבה מצותך מאד', ופירושו לפי פשוטו: אין להן קץ, ואף על פי שהמצוות יש להם קץ וחשבון ידוע (תרי"ג), הענפים היוצאים מהם רחבים לאין קץ (רד"ק).

אולם לפי פשוטו אינו מובן, מדוע נקט לשון 'רחבה' אם הכוונה היא לריבוי בכמות המצוות, הרי היה יכול לומר באופן פשוט יותר: 'מצותך רבות מאד', וכדומה!?

אך על פי פנימיות הדברים דיוק זה יומתק היטב:

המצוות נקראות בזוהר 'אבריים דמלכא', והטעם: כשם שאברי האדם הם 'כלים' שבהם נמשכת חיות הנפש, ובכל אבר נמשך חיות פרטית אחרת - כח הראיה בעין, כח השמיעה באוזן, כך המצוות הן 'כלים' להמשכת אור אין סוף ב"ה, ובכל מצוה מלובשת הארה אחרת ממנו יתברך. נמצא, שבתוך המצוות מלובש אור אין סוף ב"ה עצמו, וע"י קיומן אור נעלה זה נמשך למטה בעולם ובנפש האדם המקיים את המצוה.

וזוהו שנאמר על המצוות שהם 'רחבים', לפי שהם כלים 'רחבים' ובלתי מוגבלים בהם מתגלה אור אין סוף הבלתי מוגבל. וזהו שכתוב כאן 'מאד', כי כי "מאד" פירושו בלי גבול" (תו"א מקץ לט, ג), ורומז לאור בלי גבול זה השורה בהכלים של המצוות.

(ע"פ לקו"ת פ' עקב ד"ה ולהבין שרש טעם קישור וחיבור)

' - (7) בכל נפשך' - אהבה מלמטה, 'בכל מאדך' - אהבה הבאה מלמעלה -

בקריאת שמע נאמר 'ואהבת את ה' אלקיך... בכל נפשך ובכל מאדך', ואלו הן ב' מדריגות באהבת ה':

דרגה הראשונה - אהבה שמתעוררת ע"י ההתבוננות בגדולתו ית' ובהעדר תפיסת מקום של כל העולמות לפניו, שעם היותו אהבה גדולה ביותר, בכל זאת, מאחר שהתעוררותה באה ע"י השגת האדם, הרי היא מוגבלת לפי מדת השגתו וכן לפי הגבלת נפשו המלובשת בגוף גשמי וחומרי.

וזוהו 'בכל נפשך', שהאדם מתעורר באהבה ומעלה את נפשו לה', ככתוב (תהלים כה, א) 'אליך ה' נפשי אשא', שהאדם 'נושא' ומגביה את נפשו לה', שלא תעסוק בעניני העולם הנפרדים, אלא תהיה קשורה ודבוקה באלקות. אך, מכל מקום, אהבה זו מוגבלת לפי ההגבלות של שכלו ושל נפשו, שהרי היא מתעוררת ע"י התבוננות שכל האדם המוגבל.

ואילו הדרגה העליונה באהבה נקראת 'אהבה רבה', והיא נתינת מלמעלה למי שעורר בעצמו האהבה הראשונה הנ"ל כפי יכולתו. ואהבה זו שאינה באה מהתבוננותו אלא מכוחו של הקב"ה, אין לה כל הגבלות (כשם שאין הגבלות לה'). ועל זה נאמר (לאחר 'בכל נפשך', כי בא אחריו ועל ידו דוקא) 'בכל מאדך', ש'מאד' היינו בלי גבול ומדה.

(ע"פ לקו"ת פ' עקב ד"ה ולהבין שרש טעם קישור וחיבור)

(8) - המעלות הנפלאות של המן - לחם מן השמים -

על המן נאמר שירד 'דבר יום ביומו', שהיה צריך לרדת בכל יום מחדש. והטעם הפנימי לכך:

המן הוא 'לחם מן השמים', היינו 'לחם שמיימי' ואלקי שאין לו כל שייכות מצד עצמו לגשמיות עולם הזה, כי שרשו הוא באלקות שלמעלה מן העולמות. ולכן, כדי ששפע אלקי זה ימשך בעולם, יש צורך להתחדש כל העת מלמעלה.

וזה גם הטעם לכך שהמן היה 'נבלע באברים' ולא היה בו פסולת כלל ולא נצרכו לנקביהם (ראה יומא עה, ב), כי כאמור, שורש המן הוא מאור אלקי גבוה מאד שלמעלה מכל שייכות לתערובות רע ו'פסולת' כלשהו, לכך לא היה בו פסולת הצריכה לצאת לחוץ.

ולכן אמרו רז"ל (תענית ט, א): 'מן ירד בזכות משה', כי גם שרשו של משה הוא מאור עליון זה שלמעלה משייכות לעולמות, ומטעם זה אמר על עצמו 'ונחנו מה', ופרש"י: 'מה אנו חשובין', היינו שהיה בביטול מוחלט אל ה' מחמת שרשו הנעלה. וזו הסיבה הפנימית שנאמר על המן 'אשר לא ידעו אבותיך', שלאבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, לא היתה השגה בבחינת המן. שכן, האבות היו 'מרכבה' (היינו, בטלים בתכלית כהמרכבה לגבי מנהיגה ורוכבה) למדותיו יתברך (חסד גבורה תפארת), "וכל ענין מדה הוא בחינת התלבשות האור בכלי". כי פירוש 'מדה' לשון הגבלת דבר מה, ואין בחינת הגבלה למעלה רק בהיות האור מוגבל בכלי דוקא, כי הכלי מגביל ומתאר את האור" (סידור עם דא"ח). ולכן האבות לא 'ידעו' ולא השיגו את המן, שהוא אור שלמעלה מהתלבשות בכלים מוגבלים, אלא דוקא משה רבינו השיג זאת, ובזכותו ירד המן לישראל. (ע"פ לקו"ת פ' עקב ד"ה ולהבין שרש טעם קישור וחיבור)